

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๕๖๕๖

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ผลการพิจารณารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ของคณะกรรมการการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรียน เลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สว(สนช) ๐๐๐๗/๒๗๓๓ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ที่ วธ ๐๒๑๐/๒๒๙๔ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ และเอกสารประกอบ

ตามที่ได้ส่งรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ของคณะกรรมการการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ไปเพื่อดำเนินการ นั้น

กระทรวงวัฒนธรรมได้เสนอผลการพิจารณารายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รับทราบรายงานผลการพิจารณาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ และแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ ได้แจ้งให้กระทรวงวัฒนธรรมส่งรายงานในเรื่องนี้ จำนวน ๗๕๐ ชุด ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยตรงต่อไปแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

กลุ่มงานยุติ
รับที่ ๑๕๖๕ (๓) / ๑๕๕๖๖
วันที่ ๕ / ๐๖ / ๖๑
เวลา ๑๖.๑๕ น.
สำนักการประชุม

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิระวิลาส)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๑๕๖๓ / ๐๖ วันที่ ๕ / ๐๖ ๖๑
เวลา ๑๖.๑๖ น. ส่ง ๑๖.๓๓
สำนักการประชุม

กองนิติธรรม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๔๒ (๓๓)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ (๐.2845/๗๓)

ที่ วธ ๐๒๑๐/๒๖๙๔

กระทรวงวัฒนธรรม
๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร
เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้
กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม

อ้างอิง ๑. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม ที่ นร ๐๕๐๓/๒๔๓๓๙ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

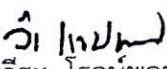
๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๓๒๓๙ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างอิง (๑) และ (๒) สำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม แจ้งว่า คณะรัฐมนตรี
รับทราบรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้
กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
และมอบให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ฯ ไปพิจารณาร่วม
กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะดังกล่าว
และสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวมส่งให้สำนักเลขาธิการ
คณะกรรมการวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงวัฒนธรรม ขอเรียนว่า กระทรวงวัฒนธรรมได้ศึกษารายงานการพิจารณาศึกษา
ฉบับดังกล่าวและจากการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นด้วยกับรายงานของคณะกรรมการ
การศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวสถานิตบัญญัติแห่งชาติ และขณะนี้กระทรวงวัฒนธรรม
อยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๐๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยได้นำปัญหา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะจากรายงาน ฯ มาพิจารณา
ในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

โทร. ๐ ๒๒๐๙ ๓๖๒๒

โทรสาร ๐ ๒๒๐๙ ๓๖๒๓

สำเนาถูกต้อง

(นางพิชณี สิทธิสุข)

นิติกรชำนาญการพิเศษ กองนิติธรรม

รายงานการประชุม

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครอง
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมาย
ว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

วันพุธที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงวัฒนธรรม ชั้น ๖

ผู้มาประชุม

๑. นายกิตติพันธ์ พานสุวรรณ ประธาน
รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๒. นายเชลียง เทียมสนิท
ที่ปรึกษาด้านกฎหมายของกระทรวงวัฒนธรรม
๓. นายนพดล กตัญญูยุทธ์
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย
๔. นางเรวดี สกุลพาณิชย์
ผู้แทนคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๕. นายรุจ โสรรัตน์
ผู้อำนวยการกองการทูตวัฒนธรรม
กรมสารนิเทศ
ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
๖. นายเต็มสิน เดชารัตน์
ผู้แทนกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา
๗. นายวรเดช วัลย์จันงค์
นิติกรชำนาญการพิเศษ
ผู้แทนกรมศิลปากร
๘. นางสาวอัญชลี ทำนุรัฐ เลขานุการ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมายและระเบียบ
๙. นายนิธิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ ผู้ช่วยเลขานุการ
นิติกรชำนาญการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายวิโรจน์ ใจอารีรอบ
๒. ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์
๓. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวรียา ปัญญาดี
นักการทูตชำนาญการ
๒. นางสาวพรสิริ สุปัญญา
นักการทูตปฏิบัติการ
๓. นายจุฑา เสาวภา
นักการทูตปฏิบัติการ
๔. นายเจษฎา ลุประสงค์
นิติกรชำนาญการ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๕. นายอนุรักษ์ อามาตย์มนตรี
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
๖. นางสาวนัฐวรรณ นิยมไทย
๗. นางสาวจุฑาพร บัวคำ
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

เริ่มประชุม

เวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มอบให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบและของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะดังกล่าวและสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวมแล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เลขานุการ (นางสาวอัญชลี ทำนุรัฐ) แจ้งว่า รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

ความเป็นมา

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๓๒๓๙ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑ แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้เร่งรัดการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับรายงานการศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้วแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบโดยด่วน เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ข้อเท็จจริง

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สรุปการดำเนินการ ดังนี้

๑. ความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต

อดีตความเป็นมาของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้นั้นที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ สรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

๑.๑ กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) กษัตริย์ราชวงศ์อู่ทอง แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมารัชกาลที่ ๑ โปรดให้รวบรวมตรวจสอบชำระเพื่อเป็นหลักในการปกครองแผ่นดิน กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติปกป้อง คุ้มครอง โบราณวัตถุ ที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา เช่น พระไอยการลักษณะโจรที่เน้นหนักไปทางปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุทางศาสนาหรือศาสนสถาน กฎหมายกำหนดโดยวางมาตรการทางอาญา หากใครทำลายมรดก วัฒนธรรมจะถูกลงโทษที่หนักและรุนแรงทั้งนี้เป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันมิให้ผู้ร้ายทำลายหรือโจรกรรม โบราณวัตถุแต่กฎหมายตราสามดวงขาดบทบัญญัติในเรื่องการอนุรักษ์ การดูแลรักษา ปกป้องคุ้มครอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ

๑.๒ หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายชุตวัด

หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายชุตตราขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อต้องการให้ชาวบ้านเอาใจใส่ดูแลวัดวาอารามใกล้บ้านของตนไม่ปล่อยให้ผู้ร้ายชุตทำลายเพราะเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ด้วยอิฐ ปูน ศิลาใดๆ ไม่ว่าเล็กใหญ่เก่าชำรุดทรุดโทรมก็ยังถือเป็นเครื่องประดับพระนคร นอกจากนี้ยังเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นพระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ และโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ในรัศมี ๔ เส้น โดยรอบสถานที่ดังกล่าว ต้องเข้าชื่อกันแล้วแจ้งต่อนายอำเภอภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนหากเกิดกรณีที่มีผู้ร้ายชุตทำลาย ถ้ามิได้แจ้งภายในเวลาที่กำหนดสืบได้ความว่ามีผู้ร้ายชุตทำลายจริงและชาวบ้านในรัศมี ๔ เส้นเพิกเฉย ชาวบ้านที่อยู่ในเขตรางวัดรัศมี ๔ เส้นเพิกเฉยไม่ได้รายงานก็ต้องเป็นผู้ชำระค่าปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดจนมีสภาพดั้งเดิมเว้นแต่การชุตทำลายเกิดขึ้นก่อนจะมีประกาศ

๑.๓ ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ประกาศฉบับนี้กำหนดให้กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครเป็นพนักงานดูแลตรวจรักษาของโบราณในอาณาเขตสยามและมีหน้าที่พิเคราะห์เลือกสรรและกำหนดว่าของโบราณแห่งใดควรจะตรวจตรารักษาไว้สำหรับบ้านเมือง คิดวิธีการตรวจตรารักษาของโบราณสถานที่สมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง ตรวจตราและเป็นที่ปรึกษาแนะนำเจ้าหน้าที่และผู้ที่เป็นพนักงานตรวจรักษาของโบราณ เสนอเรื่องการตรวจรักษาของโบราณต่อเจ้ากระทรวง ทบวง กรมหรือเทศาภิบาล และผู้อื่นตามที่เห็นสมควรและให้ทำรายงานผลที่ได้จัดทำทูลเกล้าฯ ถวายไม่น้อยกว่าปีละครั้ง เหตุผลที่ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศฉบับนี้ เนื่องจาก “ในสยามประเทศมีของโบราณสถาน เช่น เจดีย์สถาน และวัตถุต่างๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินและช่างผู้ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมากของโบราณสถานเช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในพงศาวดารศิลปะเครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่างๆ อันเจริญประโยชน์และเกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้นบรรดาอารยประเทศจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องเอาเป็นธุระเกื้อกูลการตรวจรักษาของโบราณอันมีอยู่ในประเทศของตนของโบราณอันมีในพระราชอาณาเขตสยามประเทศนี้ที่มีพนักงานดูแลรักษาอยู่ตามสมควรแล้วก็มีที่ยังทอดทิ้งมิได้มีผู้พิทักษ์รักษาก็มี ที่ควรจะตรวจตราหาความรู้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นได้แต่ยังมีได้ตรวจตราก็มากเหตุเพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ในรัฐบาลที่จะอำนวยการตรวจตราและการรักษาของโบราณการนั้นจึงยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย”

๑.๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร

พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครนั้นได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ปี พ.ศ. ๒๔๖๙ เพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร รวมทั้งวางระเบียบการบำรุงพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครให้เจริญต่อไปและเพื่อเป็นที่รวบรวมเก็บรักษาศิลปวัตถุต่างๆ พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ โดยราชบัณฑิตยสภาเป็นผู้รับผิดชอบบำรุง หากมีการประกาศจัดตั้ง

พิพิธภัณฑ์สถานในต่างจังหวัดจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานที่ตั้งขึ้นนั้นด้วยก็จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเรื่องการปกครองพิพิธภัณฑ์สถาน เรื่องสิ่งของในพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร และเรื่องการเปิดพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร

๑.๕ พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณสถานและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. ๒๔๖๙

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายว่าด้วยการส่งโบราณสถานและศิลปวัตถุออกนอกประเทศเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ โดยมีเหตุผลว่า ทุกวันนี้มีผู้ขอหาโบราณสถานและศิลปวัตถุในพระราชอาณาเขตแล้วพาออกนอกประเทศในเนืองๆ หากปล่อยไว้เช่นนี้โบราณและศิลปวัตถุซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันสมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมืองก็จะสูญเสีย โบราณวัตถุและศิลปวัตถุของบรรดาประเทศที่เจริญรุ่งเรืองทั้งหลายรัฐบาลควรเป็นธุระรักษาไว้เพื่อประโยชน์แห่งความรู้และการศึกษาของประชาชนในประเทศนั้นๆ

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดบทนิยามความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” “ศิลปวัตถุ” และกำหนดห้ามมิให้ส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษจากราชบัณฑิตยสภาหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งซึ่งราชบัณฑิตยสภามอบหมายหรือในกรณีจะส่งออกไปจากที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร ราชบัณฑิตยสภาเห็นควรอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่พนักงานคนใดคนหนึ่งซึ่งอยู่ในท้องที่นั้นเป็นผู้พิจารณาและผู้มีอำนาจอนุญาตเป็นกรณีพิเศษได้ การขออนุญาตต้องทำเป็นหนังสือและนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่จะส่งมาให้ตรวจด้วย หากไม่ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ต่อราชบัณฑิตยสภาคำวินิจฉัยของราชบัณฑิตยสภาถือเป็นที่สุด นอกจากนี้มีโทษในกรณีที่ส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต

๑.๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณสถานวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ และประกาศราชกิจจานุเบกษา ๓๙๔ ตอนที่ ๘ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ โดยมีเหตุผลว่าเพื่อรวบรวม แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมาย และกฎข้อบังคับเกี่ยวกับโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและได้ยกเลิกกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นในหมายเลข ๑.๑ - ๑.๕ ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” และ “พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ” นอกจากนี้ได้บัญญัติเรื่องของการรักษาโบราณสถาน การรักษาศิลปวัตถุ และโบราณวัตถุ การจัดพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ และบทกำหนดโทษ

๑.๗ พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณสถานวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ โดยแก้ไขให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งเดิมรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงธรรมการเป็นผู้รักษาการและแก้ไขอำนาจในการอนุญาตย้ายวัตถุ และการนำวัตถุประเภทใด ประเภทหนึ่งออกนอกพิพิธภัณฑสถานหรือซ่อมแซม หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุใน ประเภท ๑ ทรัพย์สินของแผ่นดิน และ ๒ ประเภทของยืมไปตั้งแสดงที่อื่นเดิมเป็นอำนาจรัฐมนตรีให้เป็น อำนาจอธิบดีกรมศิลปากร นอกจากนี้ในเรื่องการใช้ทุนกองกลางอธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบในการ จัดการเงินทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะ เพื่อประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี แก้ไขให้เป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากรรับผิดชอบในการจัดเงินทุนกองกลาง หรือเงินทุนเฉพาะและเงินทุน เฉพาะพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้ใช้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานนั้น และให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่ง จ่ายเงินทุนกองกลางให้แก่บุคคลใดที่นำข้อความอันเป็นประโยชน์มาแจ้งให้ทราบว่าเป็นโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุที่ไม่มีเจ้าของอยู่ ณ ที่ใด (เดิมเป็นอำนาจรัฐมนตรี)

๒. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน

การบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณสถานวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ ได้ประสบปัญหาและมีช่องโหว่ของกฎหมาย ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ (ขณะนั้นกรมศิลปากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) ได้เสนอยกเลิก พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณสถานวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๘๖ พร้อมยกร่างใหม่เสนอจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีผลใช้บังคับและต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานเกือบ ๓๐ ปี บทบัญญัติบางประการมีปัญหาและไม่เหมาะสมต่อการปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ ศิลปวัตถุ อัตราโทษกำหนดไว้ต่ำ และได้มีการผลิตสิ่งเทียมเลียนแบบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาเกี่ยวกับการส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักร กฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมถึงจึงได้มีการเสนอปรับปรุง บางมาตราของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และตราเป็นพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณสถานวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕ และในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีการเพิ่มเติมมาตราที่สำคัญซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ และโบราณวัตถุ ที่เก็บหรือขุดได้จากแหล่งโบราณคดีใต้น้ำที่ถูกเรือของต่างชาติเข้ามาลักลอบขุดและนำเอาโบราณวัตถุใต้น้ำของ ประเทศไทยประเภทเครื่องถ้วยจากใต้ท้องทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ แต่จากการให้ความร่วมมือของ กองทัพเรือสามารถรักษาโบราณวัตถุประเภทเครื่องถ้วยดังกล่าวจำนวนประมาณหมื่นกว่าชิ้นอันเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมของชาติไว้ได้ ปัจจุบันนี้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพาณิชย์นาวี จังหวัดจันทบุรี จาก กรณีที่เกิดเหตุดังกล่าวในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยเพิ่มเติมข้อความว่า “...หรือในบริเวณ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ...” ลงระหว่างข้อความ “ทอดทิ้งไว้ในราชอาณาจักร...โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถ อ้างว่าเป็นเจ้าของได้”

ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ สาระสำคัญสรุปโดยย่อได้ดังนี้

หมวดโบราณสถาน พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ มิได้ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดขอบเขตโบราณสถานที่ประกาศขึ้นทะเบียน การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ จะให้อธิบดีกรมศิลปากรประกาศเพียงชื่อโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา แต่มิได้มีการกำหนดขอบเขตพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ปัจจุบัน (ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๔) ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตโบราณสถาน

หมวดว่าด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรและมีคุณค่าเป็นพิเศษในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี นอกจากนี้ได้บัญญัติเรื่องห้ามค้า ห้ามโอน ห้ามแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรและเรื่องราวเกี่ยวกับการได้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุมา โดยมีขอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มานั้นหากเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน (โดยพฤติการณ์ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างเป็นเจ้าของ) ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสิทธิจะได้รับเงินรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น หากไม่ส่งมอบและเบียดบังเอาไว้เป็นของตนหรือของผู้อื่นต่อระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับแม้กระทั่งผู้ที่ซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสียหรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้และเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินต่อระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการกระทำเพื่อการค้า ต่อระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม จะจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมถึงการโอนสภาพพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ประกาศในราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ กำหนดให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน นอกจากนี้ได้บัญญัติรองรับว่าบรรดาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ใช้บังคับเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔

หมวดกองทุนโบราณสถานคดี ที่มาของกองทุนโบราณคดี คือ เงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้คือ ค่าธรรมเนียม เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ รวมทั้งเงินทุนกองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯ ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กองทุนโบราณสถานคดีใช้จ่ายได้ในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑสถาน โดยรัฐมนตรีจะเป็นผู้กำหนดระเบียบการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดี และอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีภายใต้ระเบียบการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวดว่าด้วยการพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต เป็นสาระสำคัญที่เพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทวิ บัญญัติเพิ่มเติมให้มีการพักใช้ใบอนุญาตซึ่งแต่เดิมไม่มีเรื่องพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต โดยอธิบดีกรมศิลปากร มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน หากผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดผู้รับใบอนุญาตที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ในระหว่างที่ถูกพักใช้ใบอนุญาตไม่ได้ แต่ถ้าหากมีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณฯ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตจนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้ ต่อมาถ้าคดีถึงที่สุดว่าผู้ขอรับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ไม่ได้จนกว่าจะพ้น ๒ ปีนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตและต้องประกาศคำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ถูกสั่งพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด และการอุทธรณ์ไม่มีผลให้คำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้รับการทูลเกล้าฯ ถวาย

บทกำหนดโทษ ได้ปรับบทกำหนดโทษโดยปรับอัตราโทษให้สูงขึ้น บทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติว่ากรณีที่ถูกคนใดขอรื้อน จำหน่าย เอาไปเสียหรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของแล้วเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเป็นของตน หรือของผู้อื่นโดยไม่ส่งมอบให้แก่กรมศิลปากร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อมาพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้แก้ไขและเพิ่มเติมเป็น “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตน หรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” นอกจากนี้ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติให้คลุมถึง “ผู้ใดขอรื้อน จำหน่าย เอาไปเสียหรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันได้มาโดยการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่ถ้การกระทำความผิดดังกล่าวกระทำไปเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับบทกำหนดโทษที่กระทำต่อโบราณสถานก็มีการปรับอัตราโทษเช่นกัน อาทิเช่น การบุกรุก หรือทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งเดิมกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหกปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ปรับแก้เป็นจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้การกระทำต่อโบราณสถานทีกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนแล้วเดิมโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาทพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ปรับแก้บทกำหนดโทษเป็นจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน ในหัวข้อนี้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหรือนำกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้เป็นเวลาห้าสิบสี่ปี (นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๕๘) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีทั้งสิ้น ๔๐ มาตรา แบ่งเป็น ๕ หมวด และบทเฉพาะกาล ดังนี้

หมวด ๑	โบราณสถาน
หมวด ๒	โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
หมวด ๓	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
หมวด ๔	กองทุนโบราณคดี
หมวด ๔ ทวิ	การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต
หมวด ๕	บทกำหนดโทษ

บทเฉพาะกาล

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันนี้ มีดังนี้

- ๑) ปัญหาคำนิยามคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ”
- ๒) ปัญหาการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
- ๓) ปัญหาการกำหนดเขตโบราณสถานและการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

ในเขตโบราณสถานหรือเขตใกล้เขตโบราณสถาน

- ๔) ปัญหาเกี่ยวกับโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน
- ๕) ปัญหาเกี่ยวกับการค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ
- ๖) ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุ

หรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร

- ๗) ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทย
- ๘) ปัญหาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
- ๙) ปัญหาเกี่ยวกับซากเรืออัปปางและแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ
- ๑๐) ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
- ๑๑) ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ

๔. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมและยกร่างกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ข้อคิดเห็น

ระยะเวลาที่ผ่านมากว่า ๕๐ ปี ที่พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ สถานการณ์ของบ้านเมืองความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในโลก ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ฯลฯ มีผลกระทบต่อทบทวนบัญญัติบางประการหรือเกิดช่องโหว่ของกฎหมาย นอกจากนี้กรณีประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของยูเนสโกอีกหลายฉบับ ซึ่งยังไม่มีกฎหมายภายในประเทศที่จะรองรับพันธะกรณีประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยวิธีห้ามและป้องกันการนำเข้าส่งออกและโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางวัฒนธรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. ๑๙๗๐ (Convention on the mean of prohibiting and preventing the illicit import and transfer of ownership of cultural property 1970) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกขโมยหรือส่งออกโดยมิชอบ ค.ศ. ๑๙๙๕ (Unidroit Convention) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ (Convention of Underwater Cultural) นอกจากนี้นโยบายรัฐบาลปัจจุบันและที่ผ่านมากำหนดให้ทุกส่วนราชการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการเตรียมความพร้อมในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมรดกทางวัฒนธรรมสำหรับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เรื่องการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทราบว่ากรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งนำเสนอกระทรวงวัฒนธรรม คณะรัฐมนตรีตามลำดับ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการแล้วมอบสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ (ศาสตราจารย์ ดร. มีชัย ฤชุพันธ์ เป็นหัวหน้าคณะ ๑) เป็นผู้ตรวจพิจารณาร่างดังกล่าวโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ซึ่งยกร่างเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่คณะรัฐมนตรีพิจารณา มีมติรับหลักการแล้วส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ ตรวจพิจารณาเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ ได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยกรมศิลปากรและสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาพิจารณายกร่างให้ใหม่เป็นฉบับเดียว คือ “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ลงมติอนุมัติตามมติ คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะ ๒ (ฝ่ายสังคมและกฎหมาย) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ และให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปเพื่อคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นต่อไป

ต่อมาหลังจากยุบสภา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ
ความสงบแห่งชาติ ให้สอบถามทุกส่วนราชการที่มีร่างกฎหมายค้างอยู่ยังมีได้เสนอรัฐสภาว่าจะยืนยันที่จะเสนอ
กฎหมายต่อไปหรือไม่ สำหรับร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. ....
นั้น กรมศิลปากรได้ขอถอนออกมาเพื่อพิจารณาทบทวน ปัจจุบัน “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. ....” ยังคงค้างอยู่ที่กรมศิลปากร

๕. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว มีข้อเสนอแนะว่าเห็นสมควร
ที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
และซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่
๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีหลายประเด็นที่สมควรปรับปรุงแก้ไขกร่างเพิ่มเติม อาทิ นิยามของคำว่า “โบราณสถาน”
“โบราณวัตถุ” และ “ศิลปวัตถุ” ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ชัดเจน รองรับหรือสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
ที่อนุสัญญาระหว่างประเทศของยูเนสโกที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี กำหนดบทนิยามของคำว่า “มรดกโลก
ทางวัฒนธรรม” และบัญญัติแยกเรื่องการคุ้มครองการบริหารจัดการโบราณสถานที่เป็นมรดกโลกไว้อีกหมวดหนึ่ง
ต่างหาก รวมทั้งการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน มรดกสถาปัตยกรรม เป็นต้น และให้สอดคล้องกับหลักการ
กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของประเทศ
ในกลุ่มอาเซียนด้วย

ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ (นายรุจ โสรรัตน์) มีความเห็นว่า การแก้ไขกฎหมายว่า
ด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติควรปรับให้สอดคล้องกับอนุสัญญา
ระหว่างประเทศที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีด้วย เช่น อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกขโมยหรือ
ส่งออกโดยมิชอบ ค.ศ. ๑๙๙๕ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ เป็นต้น

ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (นายเต็มสิน เตชรัตน์) มีความเห็นว่า กระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬามีการอบรมมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวให้แก่มัคคุเทศก์และขอความร่วมมือ
ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวดำเนินการกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากกระทรวง
วัฒนธรรมมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะได้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับกฎหมายที่แก้ไขและแจ้งให้
ผู้ประกอบการทราบ

มติที่ประชุม เห็นด้วยกับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครอง
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่มีข้อสังเกตว่าให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องด้วย

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

- ไม่มี -

เลิกประชุม

เวลา ๑๓.๓๐ น.

นิธิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์
(นายนิธิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์)

ผู้จัดรายงานการประชุม

นิติกรชำนาญการ

อัญชลี ทำนุรัฐ
(นางสาวอัญชลี ทำนุรัฐ)

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมายและระเบียบ
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองกฎหมาย